

Descrierea generală gestionării RISCURILOR BĂNCII

Politica de Dirijare a Riscurilor BC “ENERGBANK” S.A. este elaborată în temeiul Legii Republicii Moldova privind “Instituțiile financiare” nr. 550-XIII din 21.07.1995, Legii Republicii Moldova « cu privire la Banca Națională a Moldovei» nr. 548 din 21.07.1995, precum și Deciziei Consiliului de Administrație al Băncii Naționale a Moldovei nr. 188 din 13.07.2006.

Importanța economică a riscului constă în posibilitatea dirijării acestuia. Importanța dirijării riscurilor ca gen de activitate constă în posibilitatea, în primul rând, prognozării gradului respectiv de survenire a evenimentului de risc, în al doilea rând, cu anticipație de întreprins măsurile necesare de reducere a gradului eventualelor consecințe neprielnice. Esența riscului, exprimată în posibilitatea efectuării aprecierii cantitative a probabilității survenirii evenimentului neprielnic, stipulează necesitatea elaborării procedeeilor și mecanismelor de diminuare a efectului negativ în desfășurarea evenimentului prognozat. Cunoașterea potențialelor riscuri și gradul de importanță a acestora permite realizarea dirijării riscului.

I. Noțiuni principale

Riscul de creditare este condiționat de probabilitatea neexecutării de către debitorii Băncii a obligațiunilor sale, fapt, ca regulă, ce se manifestă în nerambursarea (total sau parțial) a sumei de bază a datoriei și procentelor la aceasta în termenele stabilite de contract.

Riscul dobânzii – riscul reducerii ratei dobânzii nete; legat de pierderile probabile de la necorespunderea sumelor activelor și pasivelor, susceptibile să reacționeze la modificarea ratei dobânzii.

Riscul capitalului – este legat de posibilitatea Băncii să acopere pierderile potențiale în cazul, nerambursării activelor riscante din contul capitalului propriu, fără mijloacele atrase de la clienți.

Riscul valutar – este legat de pierderile probabile ale Băncii la schimbarea cursului valutei naționale. Indicii riscului valutar caracterizează capacitatea Băncii să reacționeze la schimbarea situației pe piața valutară a Republicii.

Riscul lichidității caracterizează stabilitatea Băncii. Corespunderea activelor și pasivelor la scadență, crează Băncii posibilitatea exercitării oportune a obligațiunilor sale.

Riscul operațional este legat de pierderile probabile ale Băncii de la acțiunile intenționate sau neintenționate ale angajaților Băncii, persoanelor terțe, care au contribuit la pierderile activelor Băncii sau reputației Băncii.

Riscul scadenței – riscul că Banca suportă pierderile în rezultatul necorespunderii termenilor activelor și pasivelor. Necorespunderea termenilor activelor și pasivelor poate duce la pierderi suplimentare, apărute în rezultatul riscului ratei dobânzii.

Riscul de țară (inclusiv, riscul netransferului de mijloace) – riscul apariției pierderilor la organizația de credit în rezultatul neexecutării de către partenerii străini (persoane juridice, persoane fizice) a obligațiunilor din considerentele schimbărilor economice, politice, sociale, la fel, și în rezultatul faptului că valuta obligațiunii financiare poate fi inaccesibilă partenerului din cauza specificului legislației naționale (indiferent de situația financiară a partenerului)

Riscul de piață – riscul apariției în organizația de credit a pierderilor ca rezultat al schimbărilor nefavorabile a prețului de piață a instrumentelor financiare a portofoliului comercial și a instrumentelor financiare derivate ale organizației de credit, precum și ale cursurilor valutei străine și (sau) metalelor prețioase. În scopul dirijării acestui risc Banca stabilește limitele de efectuare a tranzacțiilor. Limita reprezintă în sine riscul exprimat în bani, adică, pierderea potențială, care poate fi rezultatul defășurării operațiunii date. Limitele de bază stabilite de Bancă – este limita riscului stabilită pentru o operațiune concretă, limita riscului pentru totalitatea diferitor operațiuni cu partenerul concret, limita investițiilor în diferite genuri de active, limita concentrației investițiilor de ramură și altele. Stabilirea limitelor este calificată ca măsură preventivă și barieră în calea sporirii riscului în activitatea Băncii. În cazuri extraordinare, desfășoară stres-testare pentru cazurile de necesitate promptă a

adoptării deciziilor ca reacțiune la schimbările condițiilor de piață.(Anexa nr. 2)

Riscul de drept juridic - riscul apariției la organizația de credit a pierderilor în rezultatul:

- nerespectării de către organizația de credit a cerințelor actelor normative de drept și contractelor încheiate;
- admiterii greșelilor juridice în procesul desfășurării activității (consultațiile juridice incorecte sau elaborarea incorectă a documentelor, inclusiv, în procesul examinării litigiilor în instanțele de judecată);
- imperfecțiunea sistemului de drept (contradicțiile în legislație, lipsa normelor de drept privind reglementarea problemelor aparte, apărute în procesul activității organizației de credit);
- încălcarea de către parteneri a actelor normative, precum și a condițiilor prevăzute de contract.

Riscul pierderii reputației de afaceri a organizației de credit (riscul reputațional) – riscul apărut la organizația de credit a pierderilor în rezultatul micșorării numărului clienților (partenerilor), ca urmare a formării în societate a imaginii negative despre stabilitatea financiară a organizației de credit, calității serviciilor prestate de către aceasta sau caracterul activității în întregime.

II. Dirijarea riscurilor

Dirijarea riscurilor de creditare

Băncile comerciale, participante la procesul de creditare, sunt supuse atât încercărilor interne cit și celor externe. De aceea, chiar și la cea mai bună politică de creditare, inevitabil, apar pierderi la credite. Banca nu trebuie să elibereze cu bună știință credite “rele”, dar este știut, că o parte din acestea pot deveni anume așa în continuare. Pentru reducerea riscurilor, specific activității de creditare, în Bancă este elaborată și implementată sistema de dirijare a riscului de credite. Principiul de construire și metodele de funcționare a acestei sisteme sunt expuse în Politica de creditare, aprobată de Consiliul Băncii și în regulamentele și instrucțiunile interne ce țin de activitatea de creditare.

Banca își propune drept scop să respecte în permanență normativele stabilite de Banca Națională a Moldovei, limitînd riscul de creditare (datoriile maxime ale grupului de persoane, care acționează colectiv, persoanelor afiliate și angajaților Băncii, corelația sumei maxime 10 datorii nete la portofoliul de creditare și altele).

Indicii de bază a riscului de creditare caracterizează suficiența Fondului de risc format pentru acoperirea pierderilor eventuale de la nerambursarea creditelor.

La fel, în scopul analizei riscului de creditare nu mai rar de o dată în trimestru se efectuează clasificarea portofoliului de creditare conform ramurii de activitate a debitorului. Cu aceeași periodicitate se efectuează cercetarea și analiza ramurilor, în baza informației accesibile, se prognozează schimbările și dezvoltarea situației în continuare.

Reieșind din prognoze, se adoptă decizia privind specificul creditării unui sau altui sector al economiei luînd în considerație garanția propusă în gaj (conform căreia se face clasificarea, pentru a exclude acumularea în Bancă a gajurilor uniforme, realizarea cărora va fi dificilă) – de către Comitetul de dirijare a activelor și pasivelor se stabilesc limitele resurselor, accesibile pentru creditarea unei ramuri concrete.

Dirijarea riscului capitalului.

Prin planificările anuale ale activității Băncii se stabilesc indicii absoluți și relativi ai normativelor riscului capitalului:

1. Activele supuse riscului în total, inclusiv;
  - Valori mobiliare
  - Restanțele la credite
  - Dobînda ce urmează să fie primită.
2. Capitalul normativ consolidat (minus sursele de bază nete).
3. Indicii suficienței capitalului, luînd în calcul activele ponderate la riscul calculat.

4. Restricțiile investiționale:

- Raportul volumului de investiții în active materiale de lungă durată la Capitalul Normativ Total (50%)
- Raportul plasamentului în active materiale de lungă durată și cota de participare în capitalul agenților economici la Capitalul Normativ Total (100%).

Se analizează indicii dați în dinamică pe ultimele 3 luni, în caz de necesitate (dar nu mai rar de o dată în trimestru) în cadrul stres-testării se apreciază posibilitatea Băncii de a executa cerințele BNM în condițiile înrăutățirii situației curente pe piață.

Dirijarea riscului dobânzii.

Politica în domeniul dirijării riscului dobânzii constă în stabilirea și ulterior sistematic amplificarea marjei dobânzii nete a Băncii.

Dirijarea genului de risc menționat se controlează cu un șir de metode, principală dintre care reprezintă dirijarea discrepanței (Gap-analiza). Indicii cheie pentru evaluarea influenței acestui tip de risc, este dobânda netă a Băncii și marjei dobânzii nete.

Banca poate dirija riscul dobânzii, modificând termenele plasării și atragerii activelor și pasivelor, nivelul venitului de la active, susceptibil la modificarea ratei dobânzii, diapazonul variabilității ratelor dobânzii.

Banca trebuie să minimizeze discrepanța nu numai la termene, dar și în sumele pasivelor atrase și activelor finanțate.

În cazul în care sunt stabilite rate flotante și pe active și pe pasive, Banca se va conduce de următoarea tactică:

- suma activelor poate fi mai mare decât suma pasivelor atrase în așteptarea măririi ratelor;
- suma pasivelor atrase poate fi mai mare decât suma activelor finanțate în așteptarea scăderii ratelor.

Strategia dirijării acestui gen de risc este coordonată de Comitetul de creditare și Comitetul de dirijare a activelor și pasivelor, care nu numai aleg strategia pentru lupta cu riscul dobânzii, dar și, la fel, se ocupă de planificarea sumară și pe lungă durată, elaborează măsuri privind protecția riscului ne lichidității, organizează controlul calității creditelor eliberate.

Dirijarea riscului valutar.

Banca menționează două componente de bază a riscului valutar: riscul valutar în poziția deschisă și riscul convertirii.

Riscul poziției valutare deschise se stabilește reieșind din starea poziției valutare deschise a Băncii, adică, diferența dintre prețul activelor și pasivelor în valuta dată, luând în considerație pozițiile extrabilanțiere. Reevaluarea poziției în valută străină se efectuează utilizând cursul curent de schimb al leului moldovenesc la valutele străine, stabilit de către Banca Națională a Moldovei. Pozițiile valutare deschise se exprimă în calitate de raport procentual între mărimea poziției valutare deschise (recalculate în lei moldovenești) și mărimea capitalului normativ total. Poziția închisă – mărimea sumară a obligațiilor de bilanț și extrabilanțiere în valută anumită este egală cu mărimea sumară a cerințelor de bilanț și extrabilanțiere.

Poziția valutară globală – este suma prețului tuturor pozițiilor de lungă durată sau de scurtă durată ținând cont de semnele de exprimare a leilor moldovenești. Poziția deschisă a Băncii apare, de regulă, ca o parte a activității de prestare de servicii clienților, precum și în rezultatul efectuării de către Bancă a tranzacțiilor de arbitraj.

Riscul convertirii ține de restricțiile în efectuarea operațiunilor cu valută de schimb. Riscul dat este determinat, în special, de riscul de țară, deoarece astfel de limitări, ca regulă, sunt determinate de actele normative ale Băncilor centrale.

Metodica de bază privind dirijarea riscului poziției valutare deschise este stabilirea limitelor poziției valutare. Banca respectă limitele poziției valutare deschise, stabilite de către Banca Națională a Moldovei, la sfârșitul fiecărei zile de lucru. În temeiul limitelor, stabilite de către Banca Națională a Moldovei, și reieșind din prognozele mișcărilor cursurilor a valutei anumite, Departamentul valutar calculează limitele poziției valutare deschise pentru Filialele Băncii. Oricare depășiri a limitelor stabilite se închid prin efectuarea de către Filiale a tranzacțiilor cumpărare /vânzare a valutei cu Departamentul valutar la cursul, stabilit de Dealerul Valutar.

La fel, în cadrul riscului valutar se examinează riscul de țară(inclusiv, riscul netransferului de mijloace).

Riscul apariției pierderilor la organizația de credit în rezultatul neexecutării de către partenerii străini (persoane

juridice, persoane fizice) a obligațiunilor din considerentele schimbărilor economice, politice, sociale, la fel, și în rezultatul faptului că valuta obligațiunii financiare poate fi inaccesibilă partenerului din cauza specificului legislației naționale (indiferent de situația financiară a partenerului).

Scopul dirijării riscului de țară constă în menținerea riscului asumat la nivelul stabilit de Bancă în conformitate cu sarcinile strategice proprii. Prioritar este asigurarea păstrării maxime a activelor și capitalului în baza micșorării (excluderea) pierderilor posibile. Dirijarea riscului de țară se efectuează, la fel, în scopul:

- identificării, măsurării și stabilirii nivelului acceptabil al riscului de țară;
- controlului continuu riscului de țară;
- întreprinderea măsurilor privind menținerea riscului de țară la nivelul, care nu amenință stabilitatea financiară a Băncii și interesele creditorilor și deponenților Băncii;

În procesul dirijării riscului de țară Banca se călăuzește după următoarele principii:

- corespunderea caracterului, posibilităților și volumului de activitate al Băncii;
- introducerea modificărilor operative în cazul schimbărilor factorilor externi și interni;

Dirijarea riscului de țară se constituie din următoarele etape:

- identificarea riscului de țară;
- evaluarea riscului de țară;
- monitorizarea riscului de țară;
- controlul și/sau minimizarea riscului de țară;

Scopurile și sarcinile dirijării riscului de țară se realizează prin respectarea anumitor principii în modul următor:

1. rețeaua informațională;
2. sistemul de monitorizare a legislației;
3. sistemul de control.

Dirijarea riscului lichidității.

La analiza riscului diminuării lichidității se efectuează aprecierea corespunderii indicilor lichidității reale normativelor lichidității curente și de lungă durată stabilite de Banca Națională a Moldovei. Se analizează modificările indicilor reali a lichidității în corespundere cu normativelor pentru ultimele 3 luni. Se stabilesc cerințe și/sau obligațiile Băncii, care au influențat asupra modificărilor indicilor reali a normativelor lichidității.

Lunar sunt stabilite următoarele normative a lichidității:

- **Lichiditatea curentă: 20(%)**
- **Lichiditatea de lungă durată: Raportul lichidității de lungă durată (durata până la stingere 2 ani și mai mult) la resursele financiare ale băncii (%);- nu mai mult de coeficientul 1**

În cadrul analizei riscului lichidității o atenție deosebită se atrage la concentrarea riscului de creditare, concentrarea depozitelor, investițiilor sau creditelor primite de către Bancă și se determină riscul, care decurge din această concentrare, se anexează lichiditatea în secțiune lei/valută.

La analiza riscului pierderilor lichidității se ține cont de asemenea de gradul de dependență de diferite categorii de creditori (piața interbancară, Banca Națională a Moldovei, clienții-persoane juridice, clienții-persoane fizice, alți creditori), la fel și de gradul de sensibilitate a creditorilor la situațiile de pe piața financiară. Se analizează schimbările structurii investițiilor atrase în volumul total al obligațiunilor Băncii în comparație cu perioadele de gestiune precedente (ultimele 3 perioade de dare de seamă).

Structura activelor și pasivelor Băncii, precum și corespunderea acestora după termeni, creează posibilitatea executării oportune de către Bancă a obligațiunilor sale și garantează investitorilor/acționarilor băncii nivelul necesar al profitului din mijloacele bănești investite în Bancă.

Dirijarea riscului operațional

Pentru aprecierea probabilității apariției riscului operațional se utilizează sistemul de apreciere a indicilor calitativi (concluziile auditorilor, auditului intern, Comisiei de cenzori a Băncii) și cantitativi (informația despre volumul, rulajul și pierderile, nivelul de risc al activității, exprimată prin stabilitatea veniturilor).

Dirijarea riscului operațional este bazată pe construcția unei structuri operaționale corecte și pe procedurile interne sprijinite pe cunoaștere de expert.

În practică este oportună îmbinarea utilizării metodelor menționate referitoare la dirijarea riscurilor operaționale.

Tabelul: Modalitățile de control al riscului operațional.

Instrumentul controlului	Prioritatea utilizării
Controlul intern și auditul intern	Evaluarea independentă
Sistema de limite referitor la riscul operațional	Limitarea pierderilor probabile
Sistema de dare de seamă în identificarea problemelor potențiale	Crearea stimulurilor spre dirijarea riscului operațional
Crearea rezervelor (analogice rezervelor tradiționale la împrumuturi).	Posibilitatea compensării pierderilor potențiale

Dat fiind existența extrem de înaltă a diversității posibilelor manifestări a riscurilor operaționale, posibilitatea reală a efectuării controlului acestora, constituie în fragmentarea fiecărui proces al Băncii în operațiuni elementare componente, întocmirea hărții tehnologice a procesului de circulație a documentelor, identificarea și aprecierea, în cadrul fiecărei operații, a posibilelor manifestări a categoriilor concrete a surselor de risc.

Astfel, în particular pentru reducerea riscurilor conform sistemelor de transferuri bănești, banca asigură conformitatea serviciilor prestate cu legislația în vigoare, regulile și regulamentele interne privind suma maximă a mijloacelor transmise și primite, restricțiile privind plățile în numerar, identificarea tuturor expeditorilor și destinatarilor, ținerea evidenței, înștiințarea despre situațiile dubioase, controlul valutar, precum și respectarea legilor și regulamentelor îndreptate spre depistarea și prevenirea spălării de bani și finanțării terorismului.

Baza normativă internă are determină procesul de control al riscului operațional legat de transferurile de bani include regulamentul privind efectuarea transferurilor rapide, care descrie toate procesele de lucru, inclusiv acțiunile în situații ne-standard; limitele stabilite la trimiterea și primirea mijloacelor bănești; instrucțiunile privind lucrul cu software-ul fiecărui sistem de transfer.

Managementul riscului imaginii.

Riscul imaginii (riscul reputației) reprezintă riscul de pierderi, căruia este supusă banca în rezultatul informației negative publicată în mass-media privind practica de afaceri a băncii, care duc la neîncrederea deponenților, creditorilor și pieței în ceea ce privește integritatea băncii.

Apariția RI este condiționat de publicarea diferitor informații negative în mass-media. Depistarea și controlul RI se efectuează în permanență.

Modurile de control al RI.

Instrumentul de control	Prioritatea de folosire
Control intern (permanent)	Operativitatea de reacționare
Control extern (în caz de necesitate)	Evaluarea independentă
Sistem de limite pentru RI (lunar)	Limitarea extinderii și minimizarea RI

Pentru neutralizarea urmărilor RI, Banca poate îndeplini acțiunile următoare;

- ignorare.
- deschidere și dialog.
- dezmințirea bruscă sau corectarea situației.
- aducerea situației la absurd pentru a demonstra irealitatea ei și lipsa de fondare a negativului informațional.
- distragerea atenției.
- valul pozitiv, când informația negativă nu se comentează și nu se dezmințe direct, însă ca contr-argument se folosește un șir de comunicări informaționale pozitive, sensul general al cărora face dubioasă realitatea și fundamentarea negativului sau pur și simplu îl înlocuiește în conștiința auditoriului țintă.